

Particularitățile dezvoltării gândirii și deprinderea mecanismelor învățării la copiii cu dizabilități mintale ușoare

Nadejda Chiperi, lector superior

Summary

In article the exclusive urgency integrated training that assumes mastering by the child with deviations in development by the general educational standard in the same terms, as healthy children has been underlined. Researches show that the integrated training can be effective for a part of children with deviations in development, level of which psychophysical development corresponds to age norm or is close to it. The main point consists in how to create the best conditions for training of children with special needs, instead of in, whether there can be a given pupil at this school. This necessary condition of creation is valid inclusion societies where everyone can feel participation and a demand of the actions.

Cercetarea proceselor cognitive la școlarul mic este un factor important pentru aprecierea reușitei și aspectelor calitative ale rezolvării unei sarcini puse copiilor educați în condițiile internatului sau în afara lui. Pentru școala modernă, studierea, în scopul cunoașterii elevilor nu este un țel în sine, ci o condiție firească, necesară desfășurării cu succes a procesului de învățământ. Altfel spus, *cunoașterea elevilor este absolut necesară pentru formarea acestora* [2].

Obiectivul major al lucrării - studiul descriptiv, explicativ și comparativ al particularităților psihologice a gândirii la școlarii mici, ca expresie a realității sociale. Prin urmare, este expusă *ipoteza*: se prezumă că există diferențe semnificative din punct de vedere statistic între nivelele de dezvoltare cognitivă la elevii mici cu dizabilități mintale ușoare din două modele educative, rezultatele celor integrați în învățământul incluziv fiind superioare celor cu același nivel de dezvoltare intelectuală, dar segregati în învățământul special.

Experimentul s-a desfășurat în școala specială cu practici incluzive, școala auxiliară de tip internat, la care au participat 2 grupe de copii de vârsta școlarului mic, 8-9 ani. Li se propuneau să execute următoarele sarcini:

1. „Aranjează figura”. Copilul trebuie, din părți, să adune o figură integră (cuburi, puzzle). În sarcina noastră rolul figurii integrale au fost 4 figuri geometrice simple - cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi. Figura trebuia să fie formată din diverse detalii în așa fel, încât să fie identică cu adâncitura figurii propuse [9]. Astfel, copilului i s-a propus 3 variante de formare a fiecărei figuri. El trebuia să rezolve 12 probleme pentru aranjarea lor (la o întâlnire se rezolva nu mai mult de 3 probleme). Indicile de bază a reușitei a servit numărul figurilor aranjate corect.

2. „Găsește triunghiul”. Cu ajutorul acestei sarcini se urmărea capacitatea copilului de a se sustrage de la conținutul obiectului vizualizat de el și să depisteze în el anumite legături. Testul prezintă un set din 24 de tablouri grafice cu diverse obiecte (elefant, păpușă, macara etc.), în fiecare din ele este „ascuns” un triunghi. Un astfel de triunghi decupat din hârtie se dă copilului în mână, ca să găsească, la fel, pe tabloul propus în locul necesar. Indicele de bază a reușitei a servit numărul triunghiurilor găsite în tablou.

3. „Compară tablourile”. Se depistează aptitudinea de a percepe și a analiza imaginea integră. Copilului i se propunea să compare 2 desene din care, la prima privire, erau asemănătoare, dar conțineau un șir de deosebiri, care trebuiau depistate [9]. Fiecare elev compara 2 perechi de desene ce conțineau câte 10-15 deosebiri. Indicile de bază al reușitei a fost numărul deosebirilor numite (din 25).

4. „Povestește istorioara”. Această sarcină permite de a evidenția aptitudinea formării consecutivității evenimentelor în timp, a lega acțiunile din conținut. Elevilor li se dădea tabloul unde erau 2-3 acțiuni cu unele și aceleași personaje. Elevul trebuia să propună, să compună o

istorioară în baza acestor tablouri. Indicile de bază al reușitei a servit organizarea laconică a istorioarei printr-un limbaj bogat bine format [9].

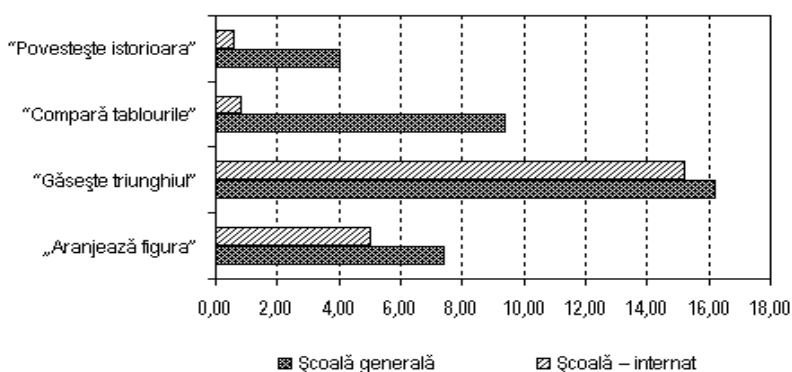
Din tabelul 1 și figura 1, indicii reușitei acestei sarcini se deosebesc neînsemnat.

Tabelul 1

Indicii îndeplinirii sarcinilor de către copiii (8-9 ani) implicați în 2 modele de educație

Teste pentru cogniție	Rezultatele îndeplinirii (unități relevante)		Exactitatea deosebirilor
	Școală specială cu practici incluzive (n= 10)	Școală auxiliară internat (n= 10)	
„Aranjează figura”	7,4	5,0	P<0,05
„Găsește triunghiul”	16,2	15,2	P>0,05
„Compară tablourile”	9,4	0,8	P<0,05
„Povestește istorioara”	4,0	0,6	P<0,05

Mai jos rezultatele sarcinilor executate de subiecți sunt reprezentate grafic (figura 1):

Au fost evidențiate 4 strategii de bază ale rezolvării sarcinilor:

- de putere – copilul apasă pe piesă încercând cu putere s-o introducă în locul nepotrivit;
- triere – copilul des și repede schimbă piesele, în acțiuni practice, caută rezolvarea problemei;
- acțiuni simulante – înainte de a introduce piesa în formă, copilul probează pe masă;
- ajustarea interioară – înainte de a lua piesa, copilul o examinează îndelungat și transferă privirea de la o piesă la formă.

Majoritatea copiilor combinau toate tipurile de strategii pentru rezolvare, dar totuși, era specific, pentru copii din școala specială cu practici incluzive, 70% de elevi foloseau acțiuni simulate și ajustarea interioară. Elevii din școala auxiliară internat, mai întâi, rezolvau sarcina prin metoda de putere sau triere. Putem presupune că executarea sarcinii I demonstrează că, copiii din școala auxiliară internat mai bine au reușit să rezolve astfel de sarcini, folosind nivelul gândirii intuitive, iar nivelul abstract e mult redus.

A II-a sarcină elevii o executau cu interes, căutând triunghiul „ascuns”. Din tabel, reușita copiilor cu privire la sarcina a II-a, ne demonstrează că elevii din școala specială cu practici incluzive, mai mult timp analizau tabloul înainte de a găsi triunghiul, pe când cei din internat, permanent probau triunghiul pe tablou.

Sarcina a III-a a fost mai puțin atractivă pentru elevii mici. Unii din ei, găsind 2-3 deosebiri, au considerat sarcina îndeplinită și, numai 40% din ei au găsit 70% de deosebiri prezente. Elevii

din școala auxiliară internat s-au descurcat cu această sarcină mult mai prost. Mulți din ei n-au putut găsi nici o deosebire în desene. Luând în mâini, ei priveau desenul din diferite părți, erau sustrași, priveau tabloul pe verso.

Povestirea unei istorioare, ultima sarcină, nu a provocat mari greutateți pentru elevii școlii speciale cu practici incluzive. Ei, cu plăcere și ușor, alcătuiau conținutul unui sujet. Pentru educabilii din școala auxiliară internat sarcina a fost dificilă. Ei înțelegeau ce este ilustrat pe fiecare tablou, corect și încrezut răspundeau la întrebările noastre, dar să combine desenele nu puteau: se stinghereau, tăceau.

Analiza comparativă a executării sarcinilor la elevii implicați în 2 modele antagoniste de educație ne arată că rezultatele unor sarcini, executate de cele 2 grupe de elevi, se deosebesc, iar, pentru sarcini, rezultatele nu au mari deosebiri. În acele cazuri, când rezolvarea lor poate să aibă loc cu ajutorul metodei intuitive, și având obiecte concrete, elevii din școala auxiliară internat au bune succese, dar când i se propune sarcină cu acțiuni practice și se presupune acțiuni interioare și direcționare, acești elevi nu se isprăvesc cu ea și cedează elevilor de aceeași vârstă din școala specială cu practici incluzive.

Concluzii: rezultatele cercetării, efectuate pe subiecți din modelul școala auxiliară internat și școala specială cu practici incluzive, evidențiază influența mediului educativ asupra dezvoltării acestora. În timpul aplicării testelor s-a constatat gradul mare de receptivitate al subiecților, în special, la cei din școala specială cu practici incluzive. Pentru a favoriza comunicarea și receptarea mesajului verbal este necesar ca pupitrele să fie așezate comod. Folosirea, preponderent, a metodelor activ - participative care stimulează interesul pentru cunoaștere, dezvoltă învățarea prin cooperare și dezvoltă colaborarea și sprijinul reciproc pentru rezolvarea diferitelor sarcini, iar conceptul de predare strategică se conturează, în principal, pe rolul profesorului ca model și ca mediator, deși nu exclude rolul său de manager și conducător al procesului de instruire.

Bibliografie

1. Bucun, N. și colab., Integrarea școlară și socială a copiilor cu cerințe speciale, Chișinău, 1998.
2. Vrașmaș, E., Studiul Rețeaua RENINCO, în: Lucrarile seminarului pentru integrarea socială a copiilor și tinerilor cu dizabilități, 28-29 aprilie, 2007, Editura Murmansk, Murmansk, 2007. p.45-62.
3. Vrașmaș, T., Incluziunea școlară a copiilor cu cerințe educaționale speciale, aspirații și realități, editura VANEMONDE, București, 2010. p. 20 -28.
4. Weiner, A., Weiner, E., Semnificația familiei: portretul părintelui absent, Editura Semne, București, 2000.
5. Зинкевич, Т., Д., Нисневич, Л., А., Как помочь «особому» ребенку. Книга для педагогов и родителей, СПб. 1998.
6. Шипицина, Л., М., К., Ван Рейсвейк, Навстречу друг другу: пути интеграции. СПб., 2008.
7. <http://www.edu.md/?lng=ro&MenuItem=8&Article=666>